Kód:

Instrukce

Milí olympionici!

Přečtěte si prosím pozorně následující instrukce. Před sebou máte zadání čtyř úloh krajského kola České lingvistické olympiády. Do pravého horního rohu na této straně zadání napište kód, který jste obdrželi při prezenci.

Až dostanete pokyn, smíte začít řešit. Své odpovědi pište prosím čitelně *přímo do zadání*, poznámky na pomocných papírech nebudou při hodnocení brány v potaz. Za chybná řešení body nestrháváme.

K vypracování řešení použijte psací pomůcky, papír a veškeré své znalosti a schopnosti. Slovníky, taháky, elektronické pomůcky, jakož i skupinová práce a opisování se zapovídají. Úlohy jsou sice založeny na skutečných živých jazycích, avšak na takových, které (pravděpodobně) neznáte. Pokud je vám některý z nich znám, je to vaše výhoda, již netřeba skrývat.

Na řešení krajského kola máte vyhrazeno 150 minut. Přejeme vám bystrou mysl a hodně štěstí!

Organizační tým ČLO

David Burda, Matěj Čapka, Barbora Dohnalová, Sára Elichová, Ema Grofová, Zuzana M. Gruberová, Prokop Hanžl, Jáchym Jakub Kulhánek, Michala Lvová, Ondřej Peterka, Jan Petr, Petr Podolský, Ema Sedláková, Marie Smejkalová, Michaela Svatošová, Pavla Šimová, Marek Šťastný

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

matfyz

1 Nen (28 bodů)

Jazykem nen mluví okolo 250 lidí ve vesnici Binadbn, která se nachází v Západní provincii Papuy Nové Guineje. V této úloze bude vaším úkolem porozumět početnímu systému, který jazyk nen používá při ceremoniálním počítání jamů.

Níže je několik čísel a jejich vyjádření v jazyce nen.

7	ämbs pus ämbs kp
16	sombes pus a sombes a sombes kp
30	widmatands pus
38	ämbs prta a sombes kp
72	sombes prta
111	nambis prta a nambis kp
148	sombes a sombes prta a sombes a sombes kp

Úkol 1: Zapište arabskými číslicemi.

(a) sombes a sombes pus

(b) ämbs prta widmatands pus

(c) ämbs prta sombes pus a nambis kp

(d) widmatands prta nambis pus ämbs kp

Úkol 2: Zapište v jazyce nen.

(a) 8

(b) 42

(c) 93

(d) 205

Poznámka: Jam, nebo také smldinec, je rostlina s (po tepelné úpravě) jedlými škrobnatými hlízami.

Původní úlohu Jiřího Kozlíka upravil Jan Petr.

2 Yagaria (33 bodů)

Jazykem yagaria mluví asi 20 000 lidí na východě Papuy Nové Guineje. Člení se na 8 dialektů, nejvíce lidí (asi čtvrtina celkového počtu mluvčích) používá dialekt Move, z nějž vychází i tato úloha. Většina mluvčích se zabývá zemědělstvím, pěstují zejména batáty, banány, cukrovou třtinu, taro a jam.

Níže naleznete několik výrazů v jazyce yagaria a jejich překlady do češtiny v abecedním pořadí.

1.	ageta gina	A.	*břicho*
2.	ageta haeya	B.	*céva*
3.	agota gina	C.	*list stromu*
4.	ba gali	D.	*nosní dírka*
5.	ba gaveda	E.	*opěrná tyč na třtinu*
6.	ba guna	F.	*plazivý stonek povijnice batátové*
7.	eipa guna	G.	*plotový sloupek*
8.	eve eipa	H.	*pytel na batáty*
9.	eve gali	I.	*různé listy*
10.	eve yava	J.	*různé stromy*
11.	gegita yava	K.	*různé tašky*
12.	gola' gaveda	L.	*sázet batáty*
13.	luguna laguna	M.	*sázet třtinu*
14.	luhaeya lahaeya	N.	*tlusté střevo*
15.	luyava layava	O.	*ušní lalůček*
16.	yava haeya	P.	*vchod do zvukovodu*

Úkol 1: Přiřaďte k výrazům v jazyce yagaria jejich české překlady.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

Úkol 2: Přeložte následující slova do jazyka yagaria pomocí jednoslovných výrazů. Překlad jednoho z nich zní „haeya“.

(a) *bankovka*

(b) *kufr*

(c) *provázek*

(d) *stožár*

Úkol 3: Přeložte do češtiny.

(a) eipa

(b) gegita

Úkol 4: Přeložte do jazyka yagaria.

(a) *nosní křídlo*

(b) *různé díry*

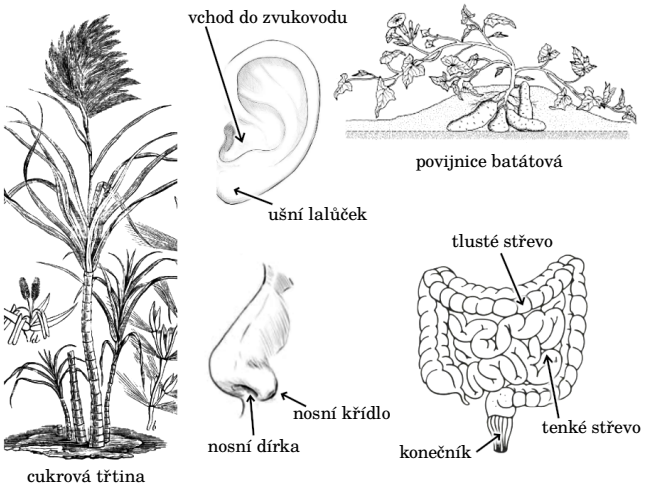

Autorkou úlohy je Ema Grofová.

3 Hindština (45 bodů)

Hindština je indoevropský jazyk, používaný především v severní a střední Indii, kde je jedním z nejvíce užívaných jazyků. V současné době je také třetím nejužívanějším jazykem na světě z hlediska celkového počtu mluvčích. Řada slov v hindštině je perského a arabského původu, v moderním jazyce je také mnoho výpůjček z angličtiny.

Níže naleznete několik slov zapsaných písmem dévanágarí, které hindština používá. Jedná se o dny v týdnu a měsíce v roce (podle Gregoriánského kalendáře) v náhodném pořadí s tím, že čtyři měsíce jsou vynechané a pro jeden den v týdnu se v hindštině používají dva názvy.

1. जनवरी
2. शुक्रवार
3. मई
4. सोमवार
5. रविवार
6. दिसम्बर
7. गुरुवार
8. सितम्बर
9. शनिवार
10. बृहस्पतिवार
11. बुधवार
12. मंगलवार
13. अकतूबर
14. फ़रवरी
15. नवंबर
16. जुलाई

Podobně jako v mnoha jazycích Evropy vycházejí názvy dnů týdnu i v hindštině z názvů planet. V klasické evropské kultuře je pojmem „planeta“ označováno sedm nebeských těles viditelných pouhým okem. Pěti po sobě jdoucím dnům v týdnu tak odpovídají v následujícím pořadí planety Mars, Merkur, Jupiter, Venuše, Saturn. Zbývajícím dnům odpovídají Slunce a Měsíc. V indické kultuře a náboženství je užíván pojem „navagraha“, devět nebeských objektů a jim odpovídajících devět božstev. Kromě okem pozorovatelných těles se mezi tyto objekty řadí také tzv. lunární uzly.

Níže je uvedeno osm pojmů, které s identifikováním výše vypsaných názvů mohou pomoci. Pojmy v hindštině jsou zapsány výslovností pomocí Mezinárodní fonetické abecedy (IPA) a přeložené do češtiny.

/ɾə.ʊiː/	*Slunce*
/ʃʊkɾ/	*vděčnost, laskavost; Venuše*
/bɾɪ.ɦəs.pə.t̪iː/	*Brhaspati — hinduistický mudrc a učitel bohů; Jupiter*
/ʃə.niː/	*Saturn*
/məŋ.gəl/	*příznivý; Mars*
/bʊd̪.d̪ʱiː/	*inteligence, moudrost; Merkur*
/gʊ.ɾuː/	*spirituální průvodce, mentor*
/soːm/	*posvátný rostlinný opojný nápoj; bůh Sóma vládnoucí Měsíci, vodám a rostlinám*

Úkol 1: Přeložte hindské názvy do češtiny.

1		7		13	
2		8		14	
3		9		15	
4		10		16	
5		11			
6		12			

Úkol 2: जून je název jednoho z chybějících měsíců. Kterého?

Úkol 3: Které dvě souhlásky obsahuje slovo pro *den*? Zapište pomocí IPA.

Poznámka: Gregoriánský kalendář je v Indii známý od roku 1752, ve stejném roce přijala tento systém například i Velká Británie. V té době ovšem v Indii existovalo třicet dalších používaných kalendářních systémů. V roce 1952 se Indie rozhodla pro reformu kalendáře a ustanovila komisi, která měla za úkol existující kalendáře vědecky prostudovat a vybrat ten nejpřesnější a nejspolehlivější. Od roku 1956 je Gregoriánský kalendář oficiálním národním kalendářem, souběžně se však stále používá indický lunisolární kalendář zvaný „paňčáng“.

Autorkou úlohy je Zuzana M. Gruberová.

4 Finština (18 bodů)

Finština je ugrofinský jazyk, který je úředním jazykem Finska. Ve Finsku má 5 milionů mluvčích, v zahraničí (převážně ve Švédsku a Rusku) se nachází další milion. Příbuznými jazyky jsou např. sámština a maďarština.

Níže najdete několik slov a slovních spojení spolu s jejich překlady.

talon takana	*za domem*	metsän takana	*za lesem*
koulusta	*ze školy*	kellarissa	*ve sklepě*
pään takana	*za hlavou*	katolle	*na střechu*
kouluun	*do školy*	sohvalta	*z pohovky*
kellarista	*ze sklepa*	pysäkin takana	*za zastávkou*
työstä	*z práce*	sohvalle	*na pohovku*
sohvan takana	*za pohovkou*	seinällä	*na stěně*
keittiössä	*v kuchyni*	kirjaston takana	*za knihovnou*
rannalta	*z pláže*	niityn takana	*za loukou*
pysäkille	*na zastávku*	rannalla	*na pláži*
tyynyn takana	*za polštářem*	taloon	*do domu*
hyllyltä	*z poličky*	terassin takana	*za terasou*
katolla	*na střeše*		

Úkol 1: Přeložte do češtiny.

(a) metsään

(b) koulun takana

(c) keittiöstä

(d) työssä

(e) seinälle

(f) hyllyllä

Úkol 2: Přeložte do finštiny.

(a) *na polštáři*

(b) *v lese*

(c) *z louky*

(d) *do knihovny*

(e) *na terasu*

(f) *z hlavy*

Poznámka: Samohlásky „y ö“ se vyslovují jako české samohlásky [i e], ale se zaokrouhlenými rty. Zatímco výslovnost finského „a“ je blízká anglickému zadnímu [ɑ] (např. ve slově „car“ *auto*), symbol „ä“ značí přední samohlásku [æ] (vyskytující se např. v anglickém slově „cat“ *kočka*). Výslovnost samohlásek „i e o u“ je podobná jako v češtině.

Autorkou úlohy je Magda Dusíková.